

آگاهی رسانی پیرامون

- اهمیت آب
- مصرف صحیح آب
- آلوده نکردن آب

دفتر برنامه ریزی منابع آب
شرکت مدیریت منابع آب ایوان

روابط عمومی شرکت آب منطقه ای استان لرستان
خرم آباد - انتهای بلوار ولی عصر
کد پستی ۶۸۱۴۹۹۳۴۳۷
تلفن ۳۳۲۳۱۴۷۲
www.1517.ir

پیشگفتار

و فرغ خشکسالی در سالهای اخیر و نیز رشد روزافزون جمعیت، افزایش نیاز به منابع آب را موجب شده است. با توجه به محدودیت منابع آب، حفاظت از منابع ارزشمند در دسترس و جلوگیری از آلوده کردن این موهبت الهی، به عنوان وظیفه ای همگانی بر عهده ما می باشد. در همین راستا استفاده از تمامی ظرفیتهای موجود جهت ترویج اهمیت حفاظت کمی و کیفی منابع آب بسیار لازم و ضروری می باشد.

با عنایت به تاثیر و نفوذ متون دینی و مذهبی در جامعه و نیز اهمیتی که ائمه معصومین بزرگوار برای حفاظت از آب قائل بوده اند، استفاده از تاکیدات متون مقدس و کلام خداوند و بیانات ائمه معصومین در باب احترام به آب به عنوان عنصری حیاتی بخش و مقدس و ضرورت توجه و تفکر در آن، قطعاً در روح و جان مردم مسلمان کشورمان تاثیر گذار خواهد بود.

به همین منظور، مجموعه حاضر مشتمل بر آیات و روایات و احادیث مرتب بر موضوع، گردآوری گردید تا بصورت مرجعی موجز و مفید در اختیار عموم، بالخصوص عالمان و مروجین دینی قرار گرفته تا با استفاده از آن بتوانند اهمیت و ضرورت حفاظت از منابع آب را در اذهان مخاطبانشان ماندگار گردانند.

شرکت مدیریت منابع آب ایران
دفتر برنامه ریزی منابع آب

فهرست مطالب

پیشگفتار

۳	۱- مقدمه
۴	۲- شناخت و اهمیت آب
۴	۱-۲- آب مایه حیات
۴	۲-۲- پیدایش همه موجودات زنده از آب
۴	۳-۲- پایداری زمین از آب
۴	۴-۲- این آب از کجاست
۵	۵-۲- قطره های حیات بخش باران
۵	۶-۲- برکت آب
۶	۷-۲- اولین بازجویی روز قیامت
۶	۸-۲- گوارایی آب
۷	۹-۲- استفاده های چند گانه از آب
۷	۱۰-۲- طهارت، پاکیزگی و پاک کننده گی آب
۸	۱۱-۲- آبهای زیرزمینی
۸	۳- بهره وری صحیح از آب
۸	۴- صرفه جویی در مصرف آب
۹	۵- زبان آلوده کردن آب
۱۰	منابع و مأخذ

وزارت نیرو

شرکت مدیریت منابع آب ایران

آگاهی رسانه ای پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

گروه نویسندگان: محمد تقی توکلی، اسرار جهانی بهمنی، جداله حبیبی مقدم

ویرایش علمی: علیرضا احمدی

ناشر: شرکت مدیریت منابع آب ایران

بیتو گرافی: چاب و مسافری: جهان بین

فراخ جلد و مسافری: سنگات بهر

سال انتشار: ۱۳۹۰

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، میدان ناسمین شمالی، پانزیم تراز زرتشت، پلاک ۵۷، شرکت مدیریت منابع آب ایران

دفتر برنامه ریزی منابع آب، گروه محیط زیست و کیفیت منابع آب WWW.MWRIR

۱- مقدمه

یکی از نعمت های بزرگ پروردگار که زندگی آدمی، بلکه همه موجودات زنده وابستگی کامل به آن دارد و حیات بدون آن میسر نیست آب است.

(وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا)

آب جایگاهی والا دارد و آب و آبیاری در ایران پیشینه های فزاینده ای از تاریخ مدرن دارد و برخلاف بسیاری از مناطق دنیا، وضع جغرافیایی و آب و هوایی در ایران به گونه ای نبوده است که آب در محل تجمع مردم، مهیا و در دسترس باشد. ایرانیان در طول تاریخ همواره کوشیده اند تا آب را تأمین و در کنار خود قرار دهند. پیش از ادیان الهی آب را نخستین پدیده ای می دانند که خداوند خلق کرده است. در اعتقاد یهودیان، آب ماده اولیه خلقت بوده و بدین منظور مراسم خاص آبپاشی در میان آنها مرسوم است. ارامنه نیز علاوه بر پذیرش هر آنچه در تورات آمده است، آب را مظهر باکی می دانند.

در بین زرتشتیان نیز آب مورد ستایش بوده به طوری که روز دهم آبان که «آبان روز» نام دارد، جشن «آبانگان» برپا می گردد.

ایرانیان قدیم در این روز به کنار چشمه و آب می رفتند، تپاش و سروده های دینی می خواندند و شادی می کردند و برای این نعمت بزرگ که برای آشامیدن و نظافت، رشد و نمو نباتات و رفع سایر نیازهاست سپاس خدا را بجا می آوردند.

نقش آب در پیدایش و رشد حیات در نظریه های علمی نیز مدتها مورد توجه دانشمندان قرار گرفته و امروزه همه در آن اتفاق نظر دارند. آب همچنین بشر را به ایجاد شاهکارهای فوق العاده مهندسی سوق داده است و ساخت آبراهه های مستقی در دوران اوج قدرت امپراتوری روم و ایران، ساخت سد های کوچک،

حمام های عمومی، جاهها و فنون باقی مانده و لوله کشی های سفالین، مصداقهای از شاهکارهای فوق می باشند. در طول تاریخ، آب عامل مهمی در شکل دادن به روش زندگی بشر، توسعه تکنولوژی، زبان، فرهنگ بوده است. مع الوصف هزاران سال است که انسان به طریق مختلف با انجام فعالیت های کشاورزی و صنعتی و... به راحتی، آب این نعمت مقدس خداوندی را آلوده می نماید. رشد روز افزون جمعیت و بدنبال آن افزایش نیاز به امکانات و مواد اولیه باعث شده است که آبهای زیرزمینی، سطحی و مخازن آب سالم و گوارا با مواد شیمیایی جدیدی آلوده شده و کیفیت آب بخصوص منابع محدوده آب شیرین کاهش یابد.

۲- شناخت و اهمیت آب

۲-۱- آب مایه حیات

«أَنَّ حَيَاتِنَا لِلْمَاءِ حَيًّا» سوره عیس، آیه ۲۵ اما آب فراوانی از آسمان فرو ریختیم. «صَبَّ» به معنی فرو ریختن آب از طرف بالاست و در اینجا منظور نزول باران است و تعبیر به «صَبَّ» در آخر آیه برای بیان تأکید و فراوانی آب می باشد. آری آب که مهمترین مایه حیات است همواره از طرف پروردگار به مقدار فراوان از آسمان نازل می شود و می دانیم که تمام نهرها و چشمه ها، فشانها و جاههای آب، ذخایر آبی خود را از باران می گیرند و مایه اصلی همه آنها باران است که اگر باران به کوهستان نیارد به سالی دجله گردد خشک رودی این مایه هستی بخش یعنی آب به قدری قداست دارد که مورد تأکید و قسم باربتهالی است و به قدری اهمیت دارد که قداما احترام خاصی به آن می گذاشتند و حتی ایرانیان باستان برای آن عزیزترین انسانها وا قربانی می کردند.

۲-۲- پیدایش همه موجودات زنده از آب

خداوند در آیه ۵۵ از سوره نور می فرماید:

(وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ نَفْسٍ مِّنْ مَّاءٍ) «او خداست که هر جنینده ای را از آب آفریده و در آیه

۳۰ از سوره انبیاء این مطلب به صورت عام تری بیان شده است، می فرماید:

(وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا) «هر موجود زنده ای را از آب آفریدیم»

و اما در مورد پیدایش همه موجودات زنده از آب که در آیه فوق به آن اشاره شده، دو تفسیر مشهور است:

۱- حیات همه موجودات زنده اهم از گیاهان و حیوانات به آب بستگی دارد.

همین آبی که بالاخره مبدأ آن بارانی است که از آسمان نازل می شود.

۲- اینکه «ماء» در اینجا اشاره به آب نطفه است که موجودات زنده معمولاً از آن به وجود می آیند. در حدیث می خوانیم که شخصی از امام صادق (ع) پرسید آب چه طعمی دارد؟ امام فرمود:

(وَطَعْمُ الْمَاءِ طَعْمُ الْحَيَاةِ فَإِنَّ اللَّهَ سَخَّرَهُ وَ جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيًّا)

«طعم آب طعم حیات و زندگی است. خداوند می فرماید: ما هر موجود زنده ای را از آب آفریدیم»

مخصوصاً هنگامی که انسان در تابستان پس از یک تشنگی طولانی معتد در آن هوای سوزان به آب گوارایی می رسد، موقعی که نخستین جرعه های آب را فرو می برد احساس می کند که روح و جان به کالبدش دیده می شود در واقع میخواهد ارتباط و پیوستگی زندگی و آب را با این تعبیر زیبا مشخص کند.

باز قرآن می فرماید:

(وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ جَدِّهَا) سوره نحل، آیه ۶۵

«خداوند از آسمان آبی فرستاد و زمین را بعد از آنکه مرده بود، به وسیله آن

حیات بخشید»

(إِنِّي هِيَ تَنكِ لَأَيَّةٍ لِّقَوْمٍ يَشْكُرُونَ) سوره نحل آیه ۶۵

«در این امر نشانه روشنی است از عظمت خدا برای آنها که گوشتی شنوا دارند»

۲-۳- پایداری زمین از آب

امام صادق (ع) می فرماید:

(لَا قِوَامَ لِلْأَرْضِ إِلَّا بِالْمَاءِ) «برای زمین پایداری نیست مگر با آب» «زمین بدون

آب پایدار نمی ماند»

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

رسول خدا در پاسخ عده ای از یهودیان فرمود:

«فَالْبَاءُ نَجِيًّا الْأَرْضِ» اما آب زمین زنده می شود.

در هر گوشه ای از زمین که نشانه ای از حیات می بینی، در آنجا آب وجود دارد. آب است که در همه جا حرف اول را می زند و به زمین حیات می بخشد و آن را قابل زیست و زندگی می کند. نظافت، پاکیزگی و شادابی همه از آب منشا می گیرند. اگر آب نبود زندگی مفهومی نداشت و همه چیز رنگ باخته و بی معنا می شد.

۲-۱- این آب از کیست؟

«أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ» سوره واقعه آیه ۶۸

آیا به آبی که می نوشید اندیشیده اید؟

«الَّذِي أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ لِيُحْيِي الْمَيِّتَ» سوره واقعه آیه ۶۹

آیا شما آن را از آبر نازل می کنید یا ما نازل می کنیم؟

چه کسی به آفتاب فرمان می دهد بر صفحه آلبانوسها تابند و از میان آبهای شور و تلخ تنها ذرات آب خالص و شیرین و پاک از هر گونه آلودگی را جدا ساخته و به صورت بخار به آسمان بفرستد؟

چه کسی به این بخارها دستور می دهد دست به دست هم دهند و فشرده شوند و قطعات ابرهای باران را تشکیل دهند؟

جالب اینکه اهمیت آب و نقش آن در زندگی بشر نه تنها با گذشت زمان و پیشرفت صنایع و علم و دانش انسان کم نمی شود بلکه بر عکس، انسان صنعتی نیاز بیشتری به آب دارد؛ لذا بسیاری از موسسات عظیم صنعتی فقط در کنار رودخانه های بزرگ امکان فعالیت دارند.

و سرانجام در آبه بعدی می افزایشد:

«يُنَزِّلُهُ مُتَجَنِّدًا مُنْجَايَا» سوره واقعه آیه ۷۰

اگر بخواهیم، این آب گوارا و شیرین را به صورت تلخ و شور قرار می دهیم.

«هَلْؤَلَّا تَشْكُرُونَ» سوره واقعه آیه ۷۰

پس چرا شکر این نعمت بزرگ را به جان نمی آورید؟

آری اگر خدا می خواست به املاح محلول در آب نیز اجازه می داد که همراه ذرات آب تخیر شوند؛ دوش به دوش آنها به آسمان صعود کنند و ابرهایی شور و تلخ تشکیل داده، قطره های بارانی شور و تلخ درست همانند آب دریا فرو ریزند؛ اما او به قدرت کامله اش این اجازه را به املاح نداده، نه تنها املاح در آب، بلکه میکروبهای موفی و مضر و مزاحم نیز اجازه ندارند همراه بخار آب به آسمان صعود کنند و دانه های باران را آلوده سازند. به همین دلیل هرگاه هوا آلوده نباشد، قطرات باران خالص ترین، پاک ترین و گواراترین آنهاست. پس بیاییم از این آب استفاده صحیح کرده و هرگز آب پای جاری در طبیعت را آلوده نکنیم.

۲-۵- قطره های حیات بخش باران

«الَّذِي نَزَّلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسُكَّتْ بِهِ فِي الْأَرْضِ» سوره زمر، آیه ۲۱

آباندازی که خداوند از آسمان آبی نازل کرد سپس آن را به صورت چشمه هایی در زمین وارد نمود؟

قطره های حیات بخش باران از آسمان نازل می شود و قشر نفوذ پذیر زمین آن را به درون می پذیرد تا به قشر نفوذ ناپذیر می رسد و آنها را متوقف می سازد و ذخیره می کند. سپس به صورت چشمه ها و قنات ها و چاهها بیرون می فرستد.

«تایبع جمع بنوع از ماده تبع به معنای جوشش از زمین است.

هر گاه زمین یک قشر نفوذ ناپذیر نداشت ذره ای از آب باران را در خود ذخیره نمی کرد، و همه بعد از نزول از آسمان به دریاهای می ریختند نه چشمه ای وجود داشت و نه چاهی؛ و اگر تنها یک قشر نفوذ پذیر داشت، همگی به اعماق زمین فرو می رفتند بطوری که دسترسی به آن ممکن نبود. تنظیم قشر زمین به دو لایه نفوذ پذیر و نفوذ ناپذیر با این فاصله حساب شده از نشانه های قدرت اوست و جالب اینکه گاهی به صورت لایه های متعدد نفوذ پذیر و نفوذ ناپذیر شکل گرفته که روی هم قرار گرفته و در حفر چاههای سطحی و نیمه عمیق و عمیق از آن استفاده می شود.

۲-۶- برکت آب

«وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ خُبَّاتٍ وَمَحْيَا الْبَعْدَى» سوره قه آیه ۹

«و از آسمان آبی پر برکت نازل کردیم و بوسیله آن باغها و دانه هایی را که درو می کنند روینانیدیم.»

در این آیه شریفه آب به صفت مبارک توصیف گردیده و خداوند نزولات آسمانی را آب های مبارک نامیده است. کلمه مبارک یعنی برکت یافته و ویژه برکت را چنین معنا می کنند: ثبوت الخیر.

به خیر ثابت و پایدار برکت گفته می شود و هر شیء که چنین خصوصیتی دارد، مبارک است.

توجه به این معانی و سایر کاربردهای صفت مبارک در مورد آب به ارزش این ماده اعجاب آور خلقت می یوناید و گواه آن است که آب، خیر ثابت و پایداری برای بشریت و کره زمین می باشد.

رسول اکرم (ص) می فرماید: «خداوند ۳ چیز با برکت را نازل کرده است: آب، آتش و گوسفند» پیامبر (ص) در این سخن کوتاه، جامع و پر معنا ابتدا از آب نام می برد؛ زیرا دو مورد دیگر نیز از وجود آب به هستی رسیده اند. اگر آب وسیله

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

هر گاه زمین یک قشر نفوذ ناپذیر نداشت ذره ای از آب باران را در خود ذخیره نمی کرد، و همه بعد از نزول از آسمان به دریاهای می ریختند نه چشمه ای وجود داشت و نه چاهی؛ و اگر تنها یک قشر نفوذ پذیر داشت، همگی به اعماق زمین فرو می رفتند بطوری که دسترسی به آن ممکن نبود. تنظیم قشر زمین به دو لایه نفوذ پذیر و نفوذ ناپذیر با این فاصله حساب شده از نشانه های قدرت اوست و جالب اینکه گاهی به صورت لایه های متعدد نفوذ پذیر و نفوذ ناپذیر شکل گرفته که روی هم قرار گرفته و در حفر چاههای سطحی و نیمه عمیق و عمیق از آن استفاده می شود.

۲-۷- اولین بازجویی روز قیامت

عن ابی عبدالله علیه السلام قال:

«أَوَّلُ مَا يُسْأَلُ الرَّبِّ الْعَبْدَ إِذَا قُيِّمَ لَهُ أَوْ لَمْ يُرَوْكَمْ مِنْ عَذَابِ الْقُرْآنِ»

امام صادق (ع) فرمود: اولین چیزی که خداوند بندگان را به خاطر آن زیر سوال می برد، به او می گوید: آیا من از آب سرد و گوارا سیرابت نکردم.

علت باز پرسش از نعمت آب را با ابعاد مختلف می توان بررسی کرد:

۱- آب از نفعهای درجه یک و نشان دار خداوند است که با مطالعه این کتاب ارزش وجودی آن به طور اختصار معلوم می شود.

۲- حیات انسانها و هر چه مورد استفاده آنها است از قبیل حیوانات و نباتات به وجود آب بستگی دارد. نبود آن مساوی است با نابودی آنها؛ پس برای نخستین بازجویی از این نعمت خداوندی، شایستگی دارد.

۳- در دوران حیات بشری کم احترامی ها و بی توجهی های زیادی در باره این نعمت الهی رخ می دهد از قبیل اسرافها، به هدر دادنها، آلوده کردن آن و بالاخره بجا نیارودن شکر آن. پس باید مورد سوال قرار گرفته و حساب پس داده شود.

۲-۸- گوارایی آب

(وَجَعَلْنَا فِيهَا رِزْقًا شَامِخَاتٍ وَأَنْتَبِتْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا) سوره مبارکه المرحلات-آیه ۲۷
 «و در آن کوههای استوار و بلندی قرار دادیم، و آبی گوارا به شما نوشاندیم»
 از جمله صفات آب در قرآن کلمه فرات است. این واژه در لغت عرب به معنای
 عذیب و شیرینی است.

راغب اصفهانی می گوید: «الفرات الماء العذب»

در آیه فوق ابتدا به کوههای بلند و سر برافراشته اشاره می شود و در پی آن
 سرباب نمودن انسان ها با آب خوش و شیرین بیان می شود و این از الطاف بزرگ
 الهی است که آب باران چشمه ها، نهرها و قنوات را که از جمله منابع آب شرب
 می باشند را شیرین و فرات «سجود املاح و مواد موجود در آب بر اساس آنچه
 امروزه بشر تحت عنوان استانداردهای املاح موجود آب وضع نموده است- قرار
 داده است» برخلاف آب های اقیانوس ها و دریاها که به تعبیر قرآن «ملح اجاج»
 است، یعنی شور و نمکین.

ذکر کوه ها در کنار آب مطبوع و گوارا اشاره به این نکته است که کوه ها نیز منبع
 ذخیره نزولات آسمانی و منابع آبی هستند و بین کوه، باران و آب ارتباط ننگانگی
 برقرار است و بنا به تعبیر سعدی:

چو دخلت نیست خرج آهسته تر کن
 که می گویند ملاحان سردی
 اگر باران به کوهستان نیارد
 به سالی دجله کرده خشک رودی
 و در پایان این نکته نیز متذکر می شود که در آداب ولادت فرزند در اسلام،
 مستحب است که کام نوزاد را با آب فرات سرباب نمایند که می تواند به معنای نهر
 فرات یا همین معنایی که بیان شده (یعنی آب شیرین) باشد.

نور کنار فراتی ندانی این معنی
 به راه بادیه داند قدر آب زلال

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

۲-۹- استفاده های چند گانه از آب

۱- آب برای حیات

(هُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا) سوره زمره، آیه ۲۱

«او پوست خدایی که بشر را از آب بیافرید»

آب یکی از مهمترین مواد ضروری برای زندگی است به طوری که انسان نمیتواند
 بدون آب، بیشتر از چند روز زنده بماند و خداوند حیات و هر چیزی را در آن قرار
 داده است.

۲- آب برای نظافت

(وَيَسِّرْ لَكُمْ مِّنَ الشَّيْءِ مَا يَطْبِقُكُمْ بِهِ) سوره انفال، آیه ۱۱

«و بر شما از آسمان آبی فرو می فرستد تا به وسیله آن شما را طاهر و پاکیزه
 گرداند»

آب برای وضو و غسل و نظافت بدن، مسکن و نظافت عمومی و نیازمندیهای
 زندگی ضروری است.

۳- آب برای صنعت و کشاورزی

(وَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ مِنَ الشَّيْءِ مَاءً فَآخَرُهَا بِهِ نَبَاتٌ كُلُّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا نُّخْرِجُ
 مِنْهُ حَبًّا مُّتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْحِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنَّاتٍ مِّنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالزُّمُرَانَ مُسْتَصْفًا
 وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) سوره انفال، آیه ۱۱

«او پوست که از آسمان آبی فرود آورد و گیاهان گوناگون را بدان روپانندیم و
 از آن سبزه و مرغزار بر آوردیم و دانه های بر هم نشسته پدید آوردیم و از شکوفه
 نخل، خوشه های نزدیک به هم و بوستانهایی از انگور و زیتون و انار همگون و
 ناهمگون به بار آوردیم»

۲-۱۰- طهارت، پاکیزگی و پاک کنندگی آب

در آیه دیگر می فرماید:

(وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُيرًا) سوره فرقان، آیه ۴۸

«و از آسمان آبی طاهر و پاک و پاک کننده فرو فرستادیم»

قابل توجه اینکه در اینجا «ماء» یا آب، توصیف به ظهور شده است که صیغه
 مبالعه از طهارت و پاکیزگی است و به خاطر همین معنا و مفهوم آن پاک بودن و
 پاک کردن است؛ یعنی آب هم ذاتا پاک است و هم اشیاء آلوده را پاک می کند. آبهای
 جاری و روان که بصورت باران و برف و تگرگ و مانند آن از آسمان فرو می بارند
 پاکیزه ترین آنها در طبیعت هستند. پس بیاییم در فضای شهری، صنعتی و کشاورزی
 این آب پاک را آلوده نکنیم.

۲-۱۱- آبهای زیرزمینی

(وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بَقَرًا فَأَلْكَاهُ فِي الْأَرْضِ) سوره مؤمنون، آیه ۱۸

«و از آسمان آبی به اندازه فرو فرستادیم و آن را در زمین ساکن گردانید»

آب های زیرزمینی و یا تحت الارضی، آب هایی هستند که در دل خاک فرو
 میروند و چون به طبقه سخت زمین می رسند، در آنجا ساکن می شوند، سپس با به
 صورت چشمه در می آیند و یا انسان آنها را با حفر چاه از زمین استخراج می کند
 و در دشت و صحرا جریان می یابند.

در قدیم مردم در اطراف نهرها یا رودخانه ها به سر می بردند و در دوره های
 بعدی با حفر چاه و ایجاد تلمبه، از آبهای زیرزمینی استفاده می کردند. امروزه نیز
 بشر آب را مهار کرده و آن را در منابع و مخازن بزرگ جمع می کند و پس از تصفیه،
 به وسیله لوله به تمام منازل می فرستد. تنها کالی است که مسیر لوله را بجز خائیم و
 از آب تصفیه شده استفاده کنیم.

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

۲-۳- بهره وری صحیح از آب

در آیین اسلام و احکام آن و همچنین فرهنگ مردم ایران زمین، در مقایسه با
 دیگر ادیان و فرهنگها توجه، تأکید و امر و نهی فراوانی در ارتباط با آب و چگونگی
 بهره برداری از آن شده است.

- آبیاری

شاید تصور شود که در روزگار ما که عصر سفر به فضا، شکوفایی و بالندگی
 و انتشار اطلاعات و مقوله هایی از این دست است، دیگر نباید نگران کمبود آب و
 تولید محصولات کشاورزی بود. اما حقیقت چیز دیگری است: کمبود آب و تقاضای
 زیاد در مقابل منابع محدود آن، آبیاری نامناسب زمین ها، از بین رفتن حاصلخیزی
 خاک و دیگر مسائل زیست محیطی و اقتصادی، این تردید را که در آینده غذای
 کافی برای جمعیت رو به رشد جهان تولید گردد دامن می زند.

دو سوم آب تمام رودخانه ها، دریاچه ها، جویبارها و آبخوان های زیرزمینی دنیا
 به مصرف کشاورزی می رسد. بنابراین بالا بردن راندمان آبیاری می تواند دنیا را به
 سمت بهره برداری پایدار از منابع آب سوق دهد.

صرفه جویی آب در بخش کشاورزی می تواند مقدار زیادی آب در اختیار ما قرار
 دهد بدون اینکه منابع جدید تخریب شوند. اگر مصرف آب در آبیاری را فقط ۱۰
 درصد کاهش دهیم، با مقدار آبی که صرفه جویی می شود خواهیم توانست مصرف
 شرب جمعیتی تا دو برابر جمعیت کنونی جهان را تأمین کنیم.

- آب آشامیدنی یا تصفیه طبیعی

(وَجَعَلْنَا فِيهَا رِزْقًا شَامِخَاتٍ وَأَنْتَبِتْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا) سوره مرحلاته آیه ۲۷

«و در زمین کوههای بلند قرار دادیم و شما را آبی خوشگوار نوشاندیم»

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

برها بازل شده و در اقصای زمین برای امروز ذخیره گشته است، بی آنکه فاسد شود. آیا در قیامت از ما در خصوص استفاده از آب سوال نخواهد شد؟ آیا ما مجال هستیم که نسل های آینده و حتی امروز را به دلیل عدم استفاده صحیح به مخاطره بیندازیم؟ لذا می بایست نگاه ما در ارتباط با استفاده صحیح از آب، نگاه قرآنی و الهی باشد.

۴- صرفه جویی در مصرف آب

اسراف در مصرف آب به منظور آبیاری، شرب و مصارف بهداشتی و عبادی، وضو و غسل حرام است و از گناهان به شمار می آید. آیات قرآن و احادیث فراوان با تعبیرهای گوناگون، اسراف و زیاده روی در هر کاری را به طور عام و درباره آب به طور خاص، مورد مذمت و نکوهش قرار داده است؛

خدا در آیه های (وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ) (سوره انفاج آیه ۱۴۱) و (كُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ) (سوره اعراف آیه ۳۱) می فرماید: بخورید و بیاشامید ولی اسراف نکنید، خدا اسراف کنندگان را دوست ندارد.

درباره نوشیدن آب، از امام صادق(ع) روایت شده است:

(أَبْنِي الْأَسْرَافَ هِرَاقَةَ فَضْرَ الْإِنَاءِ) «کمترین اسراف، دور ریختن آب اضافی ظرف آب است.»

یکی از راههای تصفیه آب، عبور دادن آن از طبقات مختلف است که در نتیجه، فضولات و میکروبهایش در لایه‌ای متناهی می ماند و از زیر آنها آب گوارایی جریان می یابد. از نظر علمی هرچه این طبقات بیشتر باشد خاصیت تصفیه آن بیشتر خواهد بود.

آب یا عبور از طبقات و لایه های کوهها به طور طبیعی تصفیه می گردد. افزون بر اینکه وقتی آب در پله پله های کوه و آبشارها و تنگنای دره های کوهستان جریان می یابد به جوش و خروش در می آید و هوا و اکسیژن فراوان دریافت می داند و بر پاکیزگی و قدرت پاک کنندگی خود می افزاید.

از نظر علمی آب آشامیدنی آبی است سبک و رقیق، بی رنگ و بی بو، خوش طعم و گوارا، با یودنی معتدل و مواد معدنی کم و عاری از گاز آمونیاک و املاح نیتريت و نیترات و سایر موادی که نشانه آلودگی است. آب آشامیدنی همچنان که باید از املاح سمی مانند املاح گچ خالی باشد، نباید هیچ گونه انگل و یا تخم انگل و یا مواد بیماری زا در بر داشته باشد.

اما آب آلوده، آبی است که موادی فروری در بر داشته باشد. یکی از مهمترین عوامل آلوده کننده آب ریختن فضولات و زباله های شهری، صنعتی و کشاورزی به داخل آب رودخانه ها، نهر ها و جوی ها و همچنین وجود چاههای فاضلاب در مجاور چاه آب است.

اگر تمام قشر زمین همچون گل رس طبقه نفوذ ناپذیر بود، تمام آبهای باران در سطح زمین می ماندند. آلوده و متعفن می شدند و عرصه زمین را بر انسان تنگ می کردند و این آبی که مایه حیات است، مایه مرگ انسان می شد. ولی خداوند بزرگ و منان، قشر بالا را نفوذناپذیر و قشر زمین را نفوذپذیر قرار داده تا آبها در زمین فرو روند و در منطقه نفوذ ناپذیر مهار شوند و ذخیره گردند و بعداً از طریق چشمه ها و چاهها و قناتها مورد استفاده واقع شوند.

این آب گوارایی که امروزه از چاههای عمیق بیرون می کشیم و با نوشیدن آن جان تازه پیدا می کنیم ممکن است از نظرات بارانی باشد که هزاران سال قبل، از

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب، مصرف صحیح آب، آلوده نکردن آب

امام صادق (ع) فرمود: «خداوند اسراف را دوست نمی دارد حتی در دور ریختن اضافی آبی که می نوشی.»

در روزگار ما که تصفیه و انتقال آب از نقاط دور دست به واسطه خطوط لوله نیاز به صرف هزینه های سنگین دارد و این خطوط در زمره اموال عمومی به حساب می آیند، اسراف در مصرف آب، تجاوز به بیت المال و حقوق دیگران نیز محسوب می شود و از این رو که موجب زیان به جامعه و بیت المال است، حرام می باشد. امام حسن عسکری (ع) می فرماید:

(إِبْرَاقٌ وَ لَا اسْرَافٌ فَإِنَّهُ مِنْ فِعْلِ الشَّيْطَانِ) «مبادا اسراف کنی اسراف کردن از کارهای شیطان است.»

امام صادق (ع) می فرماید: «خدای عزوجل میانه روی را دوست دارد؛ اسرافکاری، حتی صیغ فصل شرب؛ حتی دور ریختن زیادتی آبی را که می نوشی دشمن می دارد.»

۵- زیان آلوده کردن آب

با توجه به روایات گفته شده اسراف و زیاده روی از صفات زشت و ناپسند، و از گناهان کبیره و مورد غضب خداوند است؛ مخصوصاً اسراف کارهایی که با مایه حیات انسانها و حیوانات و نباتات بوده باشد؛ (یعنی آب، آبی که در نظر هوشیاران عالم یک قطره آن برابر است با یک قطره خون!).

آبی که پیشوایان دین اجازه نمی دهند بعد از نوشیدن آن حتی نه مانده گامه با لیوان، دور ریخته شود و چنین کسانی را از دسته بهنگاران می شمارند؛ چون زندگی همه جانداران به وجود آب بستگی دارد، نباید از به هدر رفتن یک قطره آن غفلت شود.

پس آنهایی که در زندگی فقط خود را می بینند و دائم در فکر ارضای هوا و هوس خویش هستند، علاوه بر اینکه هیچ کس را به حساب نمی آورند و از خدا و خلق خدا شرم ندارند، لا اقل در مقابل وجدان خود احساس شرمندگی کنند؛ چون هیچ وجدان سالم، چنین اجازه ای را به صاحبش نمی دهد که با مایه زندگی دیگران بازی نماید.

پس بایباید دست به دست هم داده از اسراف و زیاده روی در مصرف آب جلوگیری به عمل آورده و سعی کنیم فرهنگ درست استفاده کردن آن را در جامعه خود پیاده نماییم لا خدای نکرده روزی پیش نیاید که محتاج یک قطره آب شویم.

مسائل آلوده کردن آب علاوه بر مسائل حقوقی متعدد از قبیل حیف و میل اموال عمومی مسلمانان و ... از لحاظ اسلام هم مسائل خاصی دارد که باید مورد توجه قرار گیرد. از لحاظ حقوقی، بدون شک مسئله آلوده کردن آب بر مبنای قواعدی استوار است که از این قبیل است: «تسبیب و ضرر حرام است» و «کسی که مستقیم و غیر مستقیم موجب تلف، زیان و خسارت فرد و جامعه ای شده، خسارات وارد شده را باید جبران نماید.»

از نظر محیط زیست هم بدون تردید هیچ کسی نمی تواند زندگی دیگران را آلوده یا مسموم سازد به طوری که زندگی را بر آنان دشوار و نامنجان گرداند. کسانی که پیرامون زندگیشان آلوده شده است می توانند آلوده کننده را برای کفر تعقیب کنند چرا که ستم و آزار دیگران به موجب ادله اربعه، فیح و حرام است. آب نعمت، رحمت و برکت خداوند است که از سر لطف در اختیار آدمی نهاده و سنگ بنای حیات و راز و رمز زندگی است؛ خداوند شمال آب را پاکیزه آفریده و

۳. آبهای آلوده شده در اثر کشاورزی:

بخش کشاورزی بیش از ۹۰ درصد مصرف منابع آب را به خود اختصاص داده است. این بخش با توجه به در نظر گرفتن شرایط کنونی و بازدهی پایین مصرف آن (حدود ۳۰ درصد) بزرگترین تولید کننده آب های پرگشتی نیز است. با پیشرفت کشاورزی و به خصوص افزایش روز افزون در مصرف کود و سموم شیمیایی، بخشهای کشاورزی نیز یکی دیگر از منابع تولید آلودگی آب می باشند؛ زیرا کودهای شیمیایی به طور کامل جذب گیاهان نمی شود و همیشه مقداری از آن به وسیله آب شسته شده و جذب زمین می گردد، از اینرو موادی مانند فسفات وارد آبهای زیرزمینی می شوند. وجود کود شیمیایی یا اصولاً هر نوع کود دیگر بیش از حد طبیعی در آب، سبب ازدیاد گیاهان آبی، خصوصاً فیتوپلانکتون می گردد و ازدیاد گیاهان آبی سبب به هم خوردن توازن لیمنولوژیک آب می شود.

باید خاطر نشان ساخت که فسفات و ترکیبات آن تنها از راه کود شیمیایی وارد منابع آبی نمی شود. در این رابطه وجود فسفات در پودرهای رختشویی نیز نقش بسیار مهمی دارد.

۴-۵- احکام فقهی پیرامون مسائل آلوده کردن آب

حضرت امام (ره)، مقام معظم رهبری و نیز مراجع عظام تقلید نیز با سخنان و روشهای علمی در مصرف آب و همچنین در فتاوی ارزشمناد و کم نظیر خود بر اهمیت مصرف درست آب و پرهیز و ممانعت از آلودگی آن تاکید فرموده اند و آلوده سازی آب شرب را موجب غضب و عذاب الهی و حتی در مواردی مستوجب مجازات های قانونی و شرعی دانسته اند.

در این بخش مجموعه فتاوی ارزشمناد حضرتان آیات مراجع عظام تقلید با هدف آگاه سازی مردم مومن و شریف و تاکید بر انجام وظیفه شرعی و قانونی که بر دوش داریم، آمده است. امید است با تاسی به سیره اولیای دین و با توجه به الزامات

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب مصرف صحیح آب آلوده نکردن آب

قانونی موجود، توانیم با همدلی و همیاری همدیگر در زمینه حفاظت از منابع آب و جلوگیری از هدر رفت و آلودگی آن به وظیفه شرعی و قانونی خود عمل نماییم.

- نظر مقام معظم رهبری در پاسخ به استفتاء مورخه ۷۸/۲/۲۷ وزارت نیرو در خصوص آلوده سازی منابع آب آشامیدنی

بسمه تعالی
محضر مبارک رهبر معظم انقلاب اسلامی
حضرت آیت الله العظمی خاتمه ای مدظله العالی،
با سلام و تحیت،

نظر به اهمیت حفظ بهداشت آب آشامیدنی مردم که در حال حاضر بدلیل راهسازی فاضلابهای انسانی، دامی و صنعتی اماکن احداثی در حریم یا بستر رودخانه های تأمین کننده آب شرب تهران بزرگ، مسئله ای مخاطره آمیز گردیده و سلامت مردم را در معرض خطر جدی قرار داده است، خواهشمند است نظر مبارک را در خصوص سوال زیر مرقوم فرمایند:

سوال: ورود فاضلاب انسانی، فضولات دامی و سایر مواد آلوده کننده به مخازن سدها و رودخانه های تأمین کننده آب شرب مردم از نظر شرعی چه حکمی دارد؟
حیب ا. بیطرف
وزیر نیرو

جواب:

«آلوده سازی آب شرب در صورتی که موجب اضرار به غیر و تعدی به حقوق آنان باشد حرام است و باید از آن اجتناب شود. دولت اسلامی نیز موظف است در جهت تأمین سلامت و امنیت مردم اقدامات قانونی لازم را بعمل آورد.»

-مجموعه نظرات حضرتان آقایان مراجع عظام تقلید در پاسخ به استفتاء وزارت نیرو در خصوص آلوده سازی منابع آب آشامیدنی

حضرت آیت الله العظمی صائمی مدظله العالی:

حرام است و موجب ضمان به اشخاص صدمه دیده و خروج از عدالت و تعزیر هم می باشد. چرا چنین نباشد و چگونه می توان صدمه زدن به مردم، مریض نمودن آنها و ضربه زدن به سلامتی و صحت آنها که حرام و منکر اخلاقی، شرعی و عرفی است و جلوگیری از آن واجب است را جایز دانست و آیا می شود منکر را مباح و به مخاطره انداختن انسانها را مجاز دانست؟

حضرت آیت الله العظمی فاضل لنکرانی مدظله العالی:

به طور کلی لحام هر عملی که باعث بیماری یا لذیت و آزار افراد شود یا موجب اضرار به مسلمانان شود جایز نیست.

حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی مدظله العالی:

بر کلیه کسانی که محل زندگی آنها به هر شکلی در حاشیه این قیل رودخانه ها قرار دارد واجب و لازم است که فاضلاب انسانی و فضولات دامی و سایر مواد آلوده کننده را به مخازن سدها و رودخانه ها وارد نکنند و از ورود آن جلوگیری نمایند و چون ضرر و زیان و اثر منفی آنها روشن است مسامحه در این مورد ظلم فاحش به اجتماع و گناه بزرگی است که موجب غضب و عذاب الهی خواهد بود.

حضرت آیت الله العظمی مکارم شیرازی مدظله العالی:

وارد کردن این گونه فاضلابها به آبهایی که صرف شرب مردم می شود شرعاً جایز نیست و اگر ضرر و زیانی به سبب آنها متوجه فرد یا افرادی شود ضامن هستند.

آگاهی رسانی پیرامون اهمیت آب مصرف صحیح آب آلوده نکردن آب

حضرت آیت الله العظمی بهجت مدظله العالی:

اگر برای سلامتی افراد مخاطره آمیز است جایز نیست.

حضرت آیت الله العظمی موسوی اردبیلی مدظله العالی:

بنا بر حکم عقل و شرع، آلوده کردن آب آشامیدنی مردم و تجاوز به حریم رودخانه هایی که تأمین کننده آب شرب مردم است حرام موكده است و هر کس با بی توجهی خود سبب شود تا از این ناحیه خسارتی به مردم وارد شود ضامن و قابل پیگیری است و نظر به مسئولیت دولت نسبت به تأمین آب آشامیدنی سالم که نیاز ضروری هر جامعه ای است، دولت موظف است در این زمینه، پیشگیریهای لازم را بعمل آورد، و کوتاهی در این امر مهم جایز نیست.

به هر حال بر همه ما است به خاطر خدا و وجدان دینی و حس انسان دوستی، که هم خود مرتکب گناهی مثل آلودگی آنها نشویم و هم دیگران را هدایت و ارشاد نموده و بر همه واجب است که در حد قدرت از این گونه ستمها و جرمها (به حکم نهی از منکر با رعایت قوانین و ضوابط جمهوری اسلامی) جلوگیری به عمل آید و باید به خداوند از شرور نفس و شیطان پناه برد و از او هدایت به صراط مستقیم استبانیت و حفظ حقوق دیگران را مسألت نمود که ضایع کردن حقوق دیگران یکی از دو گناهی است که خداوند نمی بخشد.

قطب‌ها نیز مورد نهبام قرار می‌گیرند.

زمانی که اشتراس، آهنگساز تریسی، قطعه «داتوب زیبای آبی» را ساخت، رود داتوب نمی‌توانست مثل امروز این چنین متنوع و آلوده بوده باشد. تا چه زمان، حیات در دریای خزر و رود دلگام، ادامه خواهد یافت؟ این نیز سؤالی است که زمان به زودی جواب آنرا خواهد داد.

نمونه اینکه تمام موجودات زنده زمینی از دامن آب یا به عرصه وجود نهاده اند با دیدن آبهای موجود در محیط اطراف، همواره مشکلی می‌شود زیرا منابع آب دریاها، اقیانوسها و رودها نه تنها هیچ نوع خاصیت زاینده‌گی ندارند، بلکه سبب نابودی زندگی موجود نیز می‌باشند. وجود بیماری سرطان و تومورهای مختلف، امروزه تنها متعلق به انسان منرفی نیست، بلکه حیوانات دریایی نیز از این سفره پر برکت نماند از سهم خاص خویش برخوردارند!

لازم به یادآوری است که آب موجود بر روی زمین مقداری است ثابت و اگر گردش آب، روند طبیعی خود را سپرد، این مقدار همواره ثابت خواهد ماند؛ ولی به علت دخالت بشر، گردش آب دیر زمانی است که روند طبیعی خود را از دست داده است، با وجودی که گردش آب در طبیعت هنوز ادامه دارد، ولی آب چه از لحاظ کمیت و چه از جهت کیفیت حالت طبیعی خود را از دست داده است.

آن را در نسخیر آدمیان قرارداده تا از آن بهره‌برند. بر پایه آیات و روایات و فتاوی فقهای بزرگ اسلام، آب مال شخصی نیست و از آن همه مردم است. از این رو آلوده کردن آن در واقع تجاوز به اموال عمومی و زیان‌رسانی به دیگران و مصداق ظلم است.

امام صادق (ع) حتی مومنان را از بول کردن در آب نهی نموده و دلیل این نهی را وجود موجودات زنده در آب دانسته است.

همچنین در روایات متعددی به صراحت از آلوده کردن آب‌ها و حواشی نهرها و رودخانه‌ها نهی شده است.

۱-۵- آلودگی آب

در یکی از اسطوره‌های یونان چنین آمده است: «آگیاس پادشاه ایس صاحب ۳۰۰۰ گوساله بود. این حیوانات در یک طوبه نگهداری می‌شدند که مدت ۳۰ سال رنگ نظافت به خود ندیده بودند؛ ولی هرکول، پهلوان بزرگ، موفق شد در مدت یک روز تمام این طوبه را نظافت کند. برای این کار او رودخانه‌ای را از میان طوبه بسیار آلوده گذراند و تمام فضولات و کثافات سی‌ساله را داخل این رودخانه کرد. راه حل انتخاب شده به وسیله هرکول، راه حلی است مورد پسند بشر امروز و با جرأت می‌توان گفت که این روش در زمان ما نیز کاملاً معمول است و هر کس سعی دارد زباله‌های خود را فقط و فقط از خود دور کند.

از لیوان بستنی، پاکت شیر، چوب‌بالا و فوطی‌های پلاستیکی گرفته تا منابع عظیم روغنهای آلوده روی کشتی‌های نفت‌کش، همه و همه به دامن جوی‌ها و نهرهای اطراف خود تجاوز می‌کنند، امروزه در اثر پیشرفت بشر منرفی، اقیانوسها و

۲-۵- منشاء آلودگی آب

آلودگی آب می‌تواند در اثر سانحه، مانند سوانحی که سالانه به وسیله کشتی‌های نفت‌کش در دریاها و اقیانوس‌ها پدید می‌آید، به وجود آید؛ ولی مسبب اصلی آلودگی آب‌ها در اکثر مواقع سهل‌انگاری، سودجویی، راحت‌طلبی و بی‌فکری است. مهمترین عوامل و منشاءهای آلودگی آب را می‌توان به صورت زیر خلاصه کرد:

۱. آبهای آلوده شده در شهرها:

بیشترین شهرهایی که دارای سیستم فاضلاب، یعنی کانالیزاسیون می‌باشند، بخصوص شهرهای ساحلی، آبهای آلوده خود را بدون انجام کوچکترین عمل تصفیه، وارد رودخانه‌ها و دریاها می‌کنند. در کشورهای صنعتی هر فرد به طور متوسط روزانه حدود ۵۰۰ لیتر آب آلوده تولید می‌کند. این مقدار مناسب است با سالانه ۵۰ کیلوگرم مواد خشک که وارد آبهای تحت‌الارضی می‌گردد. از آنجا که جمعیت شهرها روز به روز رو به افزایش است و تقریباً به همین نسبت نیز مقدار آلودگی آنها افزایش می‌یابد و نیروی اخرد بالای آب به طور طبیعی قادر به تصفیه این آلودگی‌ها نیست، نتیجه این فرایند، مردن آبهای تحت‌الارضی است.

۲. آبهای آلوده شده در مراکز صنعتی:

مراکز صنعتی، مهم‌ترین مراکز آلودگی آب می‌باشند. این مراکز از آب به صورت مختلف استفاده می‌کنند. از جمله مراکز مهم آلودگی می‌توان صنایع تولید نفت و فرآورده‌های نفتی، صنایع شیمیایی، صنایع سلولز و کاغذ، مقوا و صنایع ذغال‌سنگ را نام برد. آلودگی ناشی از فعالیت‌های صنعتی به دو دلیل نیرد تابسات تصفیه فاضلابهای صنعتی و در نتیجه تخلیه مستقیم فاضلاب و یا بهره‌برداری ناقص از تابسات تصفیه فاضلاب، منابع آبی را در معرض آلودگی قرار می‌دهند.

۲-۵- مسمومیت آب آشامیدنی

ارقام و نمودارهای مربوط به آبهای آشامیدنی، آینده‌ای حاکی از گرفتاری‌های ناشی از کمبود آب را نشان می‌دهند. مجموع منابع آبهای شیرین روی زمین حدود ۲۴ میلیون کیلومتر مکعب می‌باشند. از سونای دیگر باید در نظر داشت که منابع آبی بر روی زمین به طور یکنواخت و مساوی تقسیم نشده‌اند. در حالی که کشوری و یا شهری با خطر خشکسالی روبروست در همان زمان ممکن است شهر دیگری در سیلی حاملان برانداز غوطه‌ور گردد.

افزایش مقدار آلودگی از طرفی مناسب است با ازدیاد روز افزون جمعیت روی زمین و از طرف دیگر با رشد به‌ظاهر بی‌انتهای مراکز صنعتی، آلودگی همیشه همراه با تغییرات کلی در اشکال فیزیکی، شیمیایی و بیولوژیکی آب است. در اثر این تغییرات در صفات مفید آب، آب نه تنها خواص حیات بخش و بهداشتی خود را از دست می‌دهد و غیر قابل استفاده برای نوشیدن و یا طبخ می‌شود، بلکه برای آبیاری زمینهای کشاورزی نیز جندان بدون خطر نخواهد بود.

علاوه بر اثر مستقیم که آلودگی بر روی زندگی انسان دارد، حاوی آثار غیرمستقیم نیز می‌باشد؛ زیرا با لارفتن شدت آلودگی آب، زندگی را برای موجودات آبی رفته رفته غیر ممکن می‌کند و از سوی دیگر، بسیاری از این موجودات، منابع غذایی بشر را تشکیل می‌دهند و بسیاری دیگر از موجودات ناشناخته از نظر ارزش غذایی می‌توانند در آینده مورد استفاده غذایی قرار گیرند. با از بین بردن این موجودات، بشر در حقیقت اساس زندگی خود را نابود می‌کند.

0-0-0 قوانین مرتبط با جلوگیری از آلودگی منابع آب

در کشورهای پیشرفته بر اساس الزامات و قوانین در هر دو زمینه، کاری های اساسی برای جلوگیری از منشاء آلودگی انجام شده است.

در کشور ایران نیز الزامات قانونی و امکانات پشتیبانی برای حفظ محیط زیست، همچنین حفظ کیفیت منابع آب وجود دارد:

- اصل 50 قانون اساسی (حفاظت محیط زیست و طبقه عمومی است)
- بند (ج) ماده 104 قانون برنامه سوم (احد جرایم برای واحد تولیدی و افزایش آلاینده ها)
- ماده 105 قانون برنامه سوم (انجام ارزیابی زیست محیطی طرحهای توسعه)
- تبصره 2 ماده 106 قانون برنامه سوم (ایجاد و توسعه شبکه های اندازه گیری منابع آلوده کننده)
- ماده 134 قانون برنامه سوم (صدور مجوز بهره برداری از منابع آب واحدهای بزرگ منوط به اجرای تاسیسات جمع آوری و دفع فاضلاب و تصفیه آن)
- ماده 60 قانون برنامه چهارم (تقویت و توانمند سازی ساختارهای مرتبط با محیط زیست و منابع آن)
- ماده 89 قانون برنامه چهارم (موضوع ارزش های زیست محیطی)
- ماده 20 قانون برنامه چهارم (تصفیه ماده 134 قانون برنامه سوم)
- بند الف ماده 74 قانون برنامه چهارم (ارتقا آگاهی عمومی در ارتباط با جلوگیری از آلودگی)
- ماده 71 قانون برنامه چهارم (ارزیابی اثرات زیست محیطی)
- ماده 17 برنامه چهارم (اسناد بخشی و فرا بخشی مربوط به برنامه چهارم، سند بخش محیط زیست و مدیریت منابع آب)

سخن آخر:

پس چه باعث شده است که با این همه تکالیف قانونی و الهی مسائل زیست محیطی را رعایت نمی کنیم؟

می باید فرهنگ ارزش کمی و کیفی آب نهادینه شود و به باورها و عاداتها تبدیل گردد.

در دین اسلام نیز احادیث بسیاری برای پیشگیری از آلوده کردن آب آمده است. فداست آب و حفاظت از آن، تا آنجا با فرهنگ و آیین و مذهب ایرانیان آمیخته است که حتی امروز نیز سوگند خوردن به آب در بین روستائیان مرسوم است. هیچ مراسم مذهبی و فرهنگی را نمی توان سراغ گرفت که در آن نشانی از آب به عنوان تیری وجود نداشته باشد. مورخان، تمدن ایرانیان باستان را هیدرولیکی و آبی و اخلاقی آنها را اخلاقی آبی ذکر کرده اند. ایرانیان همیشه با دیده احترام به آب نگریسته اند و هنوز هر جا که آبادانی است در پیوند ناگسستنی با آب می باشد. از تقدس آب نزد ایرانیان همین پس که مبین و زادگاه را آب و خاک می نامند. برقم توجه خاص مال مختلف به آب، سالانه حدود 2 میلیارد نفر در جهان از جمله شماری از مردم کشورمان به علت آلودگی آنها دچار بیماری های مرتبط با آن می شوند. با توجه به رشد میزان مصرف فعلی آب و همچنین کاهش منابع آبی و ناتوانی در ایجاد منابع آبی جدید؛ بی شک در دهه های آینده، بحرانی با شدت و تهدید جدی تری را در جهان شاهد خواهیم بود. کشور ما نیز از این موضوع مستثنی نیست و حتی با توجه به شاخص هایی که ما در کشورمان داریم، وضع نامطلوب تر و حتی بحرانی تر از آن

منابع و مأخذ:

چیزی است که در دنیا مطرح می شود. با توجه به معضلات موجود، فقط با حفظ و صیانت از منابع آب موجود و جلوگیری از آلودگی آن و نیز مصرف صحیح آب، می توانیم بحران آب را در دهه های آینده در کشور، کمی آسانتر پشت سر بگذاریم.

- 1- کتاب سرچشمه حیات، مولف: محمد امینی گلستانی
- 2- کتاب آب مایه حیات، مولف: علی محمد حبیبی نژادی
- 3- کتاب دانشنامه آب و آبشناسی در قرآن کریم، مولف: نادر کریمیان سردشتی
- 4- کتاب زلال آب در آینه وحی، مولف: دکتر محمدعلی انصاری